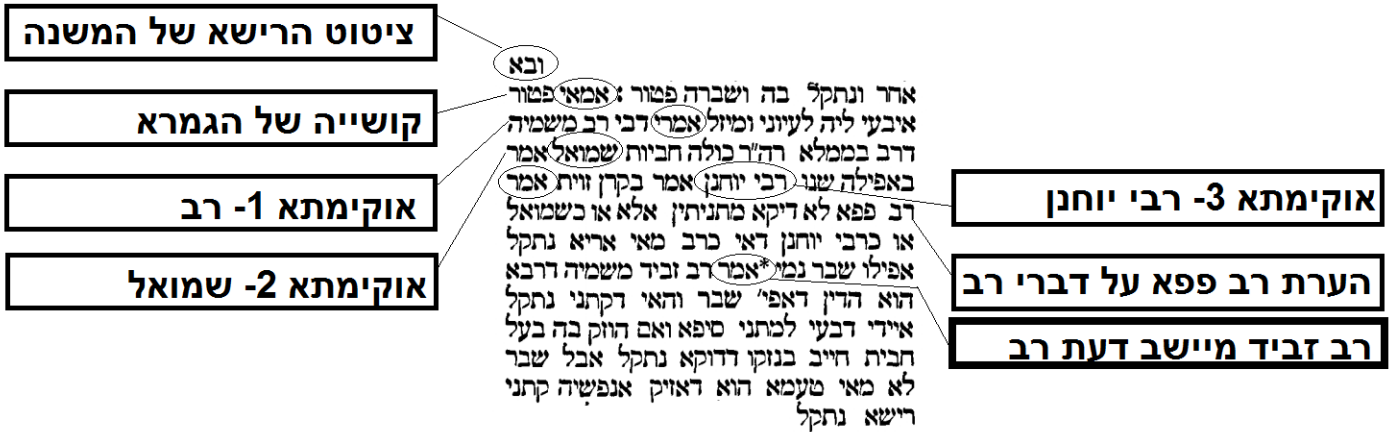

מבנה הסוגיה

ביאור הסוגיה :

- א. **ציטוט הרישא של המשנה** : שנינו במשנה : ובא אחר ונתקל בה ושברה, פטור.
- ב. **קושיית הגמרא** : ומקשה הגמרא : אמאי, מדוע הנתקל בחבית, והזיקה, פטור? הרי איבעי ליה לעיוני, לעיין בדרכו, ומיזל, וכך ללכת, ואם לא עיין קודם שהלך, הרי הוא מזיק, ועליו להתחייב בדמי החביות ששבר.

ומביאה הגמרא כמה תירוצים.

א. **אוקימתא 1** : אמרי התלמידים דבי, בבית מדרשו של רב, לתרץ משמיה דרב : משנתנו עוסקת באדם הממלא את רשות הרבים כולה בחביות, באופן שאין אפשרות לעבור ברשות הרבים בלי להתקל בחביות, ומשום כך הנתקל בחביות הללו ושיברם פטור, לפי שבעל החביות פשע וגרם לעצמו את הנזק.

ב. **אוקימתא 2** : שמואל אמר : אין צורך להעמיד בממלא את רשות הרבים בחביות, אלא אפילו בחבית אחת, אם היא נמצאת ברשות הרבים באפילה, שאי אפשר להבחין בה אלא בהתבוננות מרובה, בזה שנו במשנה שהנתקל בה פטור מפני שהוא אנוס בהתקלותו.

ג. **אוקימתא 3** : רבי יוחנן אמר : המשנה עוסקת בחבית המצויה בקרן זוית שברשות הרבים, שהנתקל בה אנוס הוא, ופטור על שבירתה.

הערת רב פפא על דברי רב : אמר רב פפא : לא דיקא מתניתין, אין משמעות לשון המשנה כדברי רב, שפירשה בנתקל בחביות הממלאות את רשות הרבים, לפי שאי אפשר להבחין בה בשעה שיוצא האדם מצד אחד של רשות הרבים ופונה בקרן זוית הצידה, לימינו או לשמאלו, אלא, יתכן לפרש את המשנה, רק או כשמואל, המפרשה בנתקל בחבית המצויה באפילה, או כרבי יוחנן, שהעמידה בחבית המצויה בקרן זוית.

משום דאי נפרש שמשנתנו עוסקת בנתקל בחביות הממלאות את רשות הרבים, כפירושו של רב, תיקשי לשון המשנה "ובא אחר ונתקל בה" : מאי אריא מדוע הוצרך התנא לומר "נתקל", והרי אפילו אם שבר בכוונה, נמי פטור, שכן מותר לבני רשות הרבים לפנות לעצמם דרך ללכת בה.

יישובו של רב זביד : אמר רב זביד משמיה דרבא : אין ראייה מכך שהוזכר במשנה "נתקל" ולא "שבר" דלא כפירושו של רב, משום שרב יכול לפרש שהוא הדין דאפילו אם שבר בכוונה פטור.

והאי דקשיא לך, מדוע קתני בא אחר ו"נתקל" ולא "שבר"?

התירוץ לכך הוא : איידי דבעי כיוון שהוצרך התנא למתני את הדין המובא בסיפא, "ואם הווק בה בעל חבית חייב בנזקו", ובהלכה זו הדין הוא דדוקא הנתקל בחבית באנוס חייב בעל החבית בנזקו, אבל אם שבר בכוונה, אף על פי ששבר בהיתר, כגון שהיתה רשות הרבים מלאה חביות, מכל מקום, אם ניזק מהחרסים בשעה ששבר את החבית, לא יתחייב בעל החבית בנזקו, מאי טעמא? משום שזה ששבר את החבית, הוא דאזיק אנפשיה. לכן קתני אף ברישא "נתקל" ולא שבר בכוונה.

■ עיון נוסף בסוגיה :

ע"פ רב זביד בשם רבא, יוצא שלדעת רב מותר לשבור לכתחילה את החביות שהונחו ברשות הרבים.

הרב שלמה, בספרו "ים של שלמה" (ים של שלמה=יש"ש) כתב בטעם הדבר :

כתב : דניאל קינד

(ביאורי מילים : ליכא- אין. מאן- מי. דפליג- שחולק. דפטור- שפטור. דגרם- שגרם. היזיקא- היזק. לנפשיה- לנפשו. ופשיטא- ופשוט)

אלא בודאי ממלא רשות הרבים כולה ליכא מאן דפליג דפטור המשבר. דאותו הממלא הוא דגרם היזיקא לנפשיה. שמחויבין בני אדם המהלכין ברשות הרבים לשברם. לפי שלא הטריחו על האדם לטרוח בעבור כליו, ולסדרן זה על זה, או להקיף הדרך. ופשיטא דפטור

1. ע"פ היש"ש, האם יש מי שמחייב נתקל במקרה שמילאו את כל רשות הרבים בחביות? _____
2. מדוע מי שמילא את כל רה"ר בחביות, לא יקבל פיצוי על כך שנתקלו בחבית שלו? _____
3. ע"פ היש"ש, מה הכוונה כשהוא כתב שבני אדם שהולכים ברה"ר חייבים לשבור את החביות? _____
4. למסקנה, מדוע מותר לשבור חבית בעת ההליכה ברה"ר, כשכל רה"ר מלאה בחביות? _____

ביוגרפיה - ים של שלמה

רבי שלמה בן יחיאל לוריא נולד בפוזן (פולין) בשנת ה"א ר"ע (1510) לערך ונפטר בשנת ה"א של"ד (1574). שימש ברבנות בקהילות רבות בפולין. בשנת ה"א שכ"ז (1567) הוא יסד את ישיבתו המפורסמת בלובלין, שהשפיעה על דרכי לימוד הגמרא בזמנו ובדורות הבאים. נחשב אחד מגדולי התורה בכל הדורות, ורבים מגדולי הדור הבא היו תלמידיו. התנגד לשיטת הפלפול שהיתה נפוצה אז בפולין. היה קרובו וידידו של הרמ"א, אך נחלק עליו בחריפות בנושאים רבים. המהרש"ל השאיר אחריו תשובות שנקבצו בשו"ת המהרש"ל, הערות על ספרי פסיקה שונים, וכן הערות, פירושים ותיקוני נוסח לתלמוד בספר 'חכמת שלמה', שהשפיע רבות על נוסח הגמ' שלפנינו. כמו כן כתב את הספר 'ים של שלמה', שבו פירוש מעמיק וסיכום להלכה של הסוגיות בכמה מסכתות

1. מהו שמו המלא של הים של שלמה? _____
2. כיצד ניתן לכתוב את שמו בראשי תיבות? _____
3. היכן היש"ש נולד? _____
4. על מי היש"ש הרבה לחלוק? _____
5. כיצד נקרא ספרו האחר שיש בו נוסחאות שונות לגמרא ממה שמופיע אצלנו? _____

■ פסיקת השולחן ערוך (שולחן ערוך חושן משפט הלכות נזקי ממון סימן תיב סעיף ב):

ואם מילא כל הדרך כדים שאי אפשר לעבור, אפילו שברו בידים פטור

1. מי חיבר את השו"ע? _____
2. מאיזה חלק מהשו"ע, ההלכה המוצגת כאן? _____
3. כיצד נקרא חלק ספציפי זה של ההלכות בתוך החלק הכולל בשו"ע? _____
4. מהו המיקום המדויק להלכה זו? _____
5. ע"פ השו"ע, האם אדם ששבר בכוונה כד שהפריע לדרכו ברה"ר, חייב עליו? _____
6. האם פסיקת השולחן ערוך מתאימה לפסיקת ה"ים של שלמה"? _____

■ כדי להבין כראוי את דברי השו"ע, אנו נעזרים ב"נושאי הכלים" שנכתבו עליו, הבה נעיין בדברי הסמ"ע שכתב על הדברים הנ"ל של השו"ע:

כשמילא כל כך עד שאי אפשר לעבור, בזה כתב המחבר אחר זה מיד דאפילו שברו בידים וברשות פטור

1. ע"פ הסמ"ע, באיזו מציאות התכוון השו"ע שפטור מי ששבר את הכד שהפריע להילוכו? _____
2. נסה למלא את הטבלה ע"פ הסמ"ע בדעת השו"ע:

כשהייתה מלאה בכדים, אך ניתן לעקוף מהצד	כשהייתה מלאה בכדים עד שאין מקום עוד לעבור כלל	ברה"ר - האם מותר לשבור את הכד שמפריע למעבר?
		האם צריך לשלם פיצוי אם שבר את הכד?
		האם צריך לשלם פיצוי אם שבר את הכד?

ר' יהושע ולק (פלק) ב"ר אלכסנדר הכהן (כ"ץ) נולד בערך בשנת שט"ו (1555) בפולין. היה תלמידם של המהרש"ל והרמ"א. חותנו הגביר ר' ישראל ב"ר יוסף בנה לו בית מדרש בלבוב (למברג) וסייע לו להדפיס את ספריו, ועל שמו קרא לסדרת ספריו 'בית ישראל'. התפרסם מאוד בעקבות שני חיבוריו, 'פרישה' ו'דרישה' על ארבעת חלקי הטור ('פרישה' הוא פירוש קצר ו'דרישה' דן בדברי הטור והב"י) וכן הוספות על הדרכי משה, ו'ספר מאירת עיניים' ('סמ"ע') שהוא הביאור החשוב ביותר על שו"ע חו"מ.

1. מהו שמו הפרטי של הסמ"ע? _____ מה פירוש ראשי התיבות "סמ"ע"?
2. מה הקשר בין הסמ"ע לבין ה"ים של שלמה" והרמ"א?